

Zemlja

by Emir Sa on Saturday, May 12, 2012 at 10:30am ·

Zemlja, kao prostranstvo sto se vidi golim okom, kao onaj komad sebe sto se sluti dusom a pamti snovima, kao pejzazi sto je majka priroda strpljivo crtala i kao nebo, oblaci po njemu razbacani kao teleci bubrezi koje mati dinstala na luku, sabiji svojoj za dorucak.

Cak i na malo vecem globusu, zemlja oivicena sa tri rijeke i krsevitim lancima na jugu, jedva da se vidi. To je zemlja obojena ostacima sunca na rubovima planina, zemlja dugih sjenki i guste jutarnje magle u kotlinama, raskrsnica na kojoj su se sreli bogovi pa svaki sebi kucu sagradio. Zovu je tamnim vilajetom i prokletom avlijom jer su mnogi u njoj zauvijek ostavili kosti, onaj strani sto se pohasio a onaj domaci jer je pobudalio pa ruku na komsiju digao. Kazu da je kao lonac u koji svasta strpati mozes, naliti dobro suzama i zabiberiti pa pustiti da krcka neko vrijeme i opet ce nesto ukusno od svega ispasti. Nameraci se onda neko nepozvan, sve bi da umoci, da zagradi kasikom i kad ne ostane ni masnoce na dnu lonca, onda bi opet da zakuha ali ne iz svoje basce. A zemlja ta, sva od basci sasivena i u jednoj od njih moje je stablo, jednom davno, pustilo korijene.

Djedovi moji rodjeni su tu, za carskog vremena. Majke moje radjale su djecu, cas za kraljeva vakta, cas za poglavnikova zemata, u ratu, u miru ili diktaturi; nekad u monarhiji, nekad u republici. Unucad im sretna rasla u slobodi i svi su starili u istom gradu, znajuci da ih nece mimoici rat, nikoga pa ni djecu njihovu, prauuncad koja ce zatvoriti krug precnika jednog vijeka. Ista magla mutila im pogled, isto su zito mljeli, isto su se rahatluku nadali, nam cuvali, zemlju voljeli. I ta zemlja ista bila, svakom i svagda, samo su se drzave mijenjale kao sto vuk dlaku mijenja ali cud nikada.

Drzava je tvorevina odredjenog istorijskog trenutka sa monopolom na legitimno nasilje (prisilu) u odredjenom geografskom podrucju. Zemlja je to geografsko podrucje, oni pejzazi, lijene doline, gorda brda, usnula polja u cvatu, krajolici uoviceni prirodnim medjama: neke morima, neke planinama ili ponorima, vragolastim rijekama, lijenim mocvarama. Zemlja je rezultat evolucije kojem su davno dali ime. Drzava je produkt revolucije, dekreta, fermana, jako cesto rata, ponekad referendumu. I drzava i zemlja su zene ali je samo zemlja mati jer drzave budu i prodju, zemlja ostaje. Drzava je naslov jedne pjesme a zemlja je pjesma.

Drzava zahtjeva mase istomisljenika u apsolutnoj vecini. Zemlji je dovoljan i jedan covjek, da je voli, u srcu nosi gdje god da krene ili zanoci. Drzava ima grb umjesto grudi i zastavu umjesto kose. Ona je nekom utoka koju istorija namjesti na raskrscima vremena a nekom ona prasnjava birtija pored puste ceste gdje se najzad moze napiti vode i predahnuti od duga puta. Rodoljubima i patriotama, ona je novcic nafake u cipeli. Disidentima i separatistima ona je kamen koji zulja a cipela ista, isti broj, isti oblik, isti smrad. Drzava je lak na noktima, sto je sveziji, jace mirise pa vise opija. Zemlja je ono prljavo ispod nokta sto se nikad ne moze oprati, izvuci turpijom za nokte. Drzava je ustav pisan losim iskustvom i jalovim nadama. Zemlja je kijamet katastarskih cestica uredno zavedenih u gruntovnicke knjige krasopisom gradonacelnikove ljubavnice.

Zemlja je ona mahala u kojoj smo odrasli a da nismo ni znali kako se zove, glavna aorta u srcu koje ponekad ziga ali jos uvijek pumpa krv. Zemlja ima svoj melos, svoju klimu, kuhinju, dijalekt, fore i fazone. Zbog nje postoje pjesnici, propiju se pisci. U njoj se djeca rode a odrastu gdje koji. Zemlju je lijepo slusati kad dise, drzave se bojimo kad suti. Zemlja je rumeni harmonikas bez struka na svadbi, drzava je ustogljeni svat sto se smjeska lazno i broji poklone, kao da porez ubire.

Drzava se cesto poziva na narod. Uglavnom kad joj treba. Kao sto se zemlja poistovjecuje (ili brka) sa drzavom, tako se i pojam naroda poistovjecuje sa nacijom. Teorija definise naciju kao etapu u razvoju naroda koji se ocituje, kakvog li paradoksa, bas u stvaranju drzave. U praksi, nacija i narod nisu nuzno isto jer se nacija bazira na selekciji odredenog tipa a svaka selekcija iskljucuje nekog, po nekom osnovu. Kad se nacija u potpunosti izjednaci sa vjerom i na takvoj naciji se formira drzava, onda je to eksplozivna jednacina u kojoj je neko odusevljen (vecina), neko uplasen (manjina) a neko zaboravljen (zemlja).

Zemlja se nikad ne poziva na narod. Ona ga radja, hrani i oprasta mu sto je nekad ore a nekad pali. Oprasta mu sto se zajoguni ili nasjedne na tudju laz; sto bi da je dijeli pa basce njene nekom drugom da proda nizasta i ime da joj promijeni. Zemlja ne zna za naciju, njoj su njena djeca ista. Ona se uzda u svoju nafaku, u povoljan raspored zvijezda i naklonost istorije. A istorija, nekom mati, nekom maceha. Neke zemlje smjestila u sjenku, daleko od ceste a neke na mjesta kud vojske silne prolaze i ostavljaju svoje bogove.

Moja je zemlja zguzvana medju cetiri strane svijeta, mjesto na kojem se sudbine sreću i svjetovi se sudaraju sa epohama, vjere sa ideologijama i

tuge sa nesrecama. Ona je svakom kolijevka: zadnjem tesanjskom kadiji, otpravniku vozova u Bosanskom Novom, brkatom romanijskom sumaru i njegovoj zeni; svim sarajevskim jalijasima, debelom slasticaru u naselju Djumezlije kod Jajca i sufleru tuzlanskog pozorista; jednookom portiru zenicke zeljezare i gostima restorana Usce u Visegradu; potomcima glamockog popa i banjaluckog muftije i prosjaku sto svakog petka, nakon dzume, sjedi pred maglajskom Kursumlija dzamijom.

Svakom od njih ta je zemlja kao mati, samo sto ih podojila nije. Do njih je da joj dobrom vrate.